

Horne (rund)kirke
Mulig kongsgård på Horne Land

STORHED OG FALD

I sin Dannemarks Riges Historie (første bind fra 1732) skildrer Ludvig Holberg kong Valdemars hjemkomst fra slaget ved Lyndanisse 1219, og hvordan han nogle få år derefter tages til fange og føres til Mecklenburg, hvor han i tre år holdes fangen sammen med sin ældste søn Valdemar (den Tredje) - i 'Bolt og Jern'. Holberg skriver, her citeret efter 1856-udgaven af historieværket (første bind, s. 197ff):

* Efterat Kong Waldemar havde udrettet saa store Ting, kom han tilbage kronet med Seier og Ære: han blev da anset ikke allene [s. 197 til 198] som den største Konge, der nogen Tiid havde regieret udi Dannemark, men endogsaa som den mægtigste Potentat paa de Tiider udi Europa; thi han havde foruden sit Fæderne Rige Churland, Estland, Lifland, Preudsen, Pommern, Meklenburg, eendeel af Markgrævens Lande af Brandenburg med Gandske Nord=Albingien, Holsten, Stormarn og Dyttmarsken, saa at hans Herredom strakte sig omkring den heele Øster=Soe undtagen de Svenske Kuster.

Hans Indkomster, hvorpaa Hvitfeld giver en Specification, vare store, og hans Rige=Magt, hvorudi regnes 1400 krigs og smaa Skibe, var anseelig saavel udi Henseende til Mængden, som i Henseende til Bravoure og Erfarenhed udi Krigs Discipline. Hans Lykke havde stedse været bestandig, saa at alle hans Anslag havde gelینگ ham. Men nu begyndte en ny Periodus udi hans Regimente, saa at alt hvad som siden paafulgte, er en Kiæde af lutter Modgang, og er derfor denne Konges Levnet et af de største Exempler udi Historien paa Lykkens U=bestandighed.

* Oprindelsen til de mange overkommende U=lykker var denne. Efter Dronning Berengaria eller Beengierds Død, som skeede 1220, gjorde Grev Henrik af Sverin en Pillegrims=Reise til Jerusalem [... hjemkommen herfra opholder Henrik sig hos Valdemar]. Efterat han nogen

Tiid havde været ved det Kongl Hof, og imidlertid havde gjort sig Kongen saa fortroelig, at han ofte tog ham allene med sig paa Jagt, tog omsider den listige Græve sin Tempo udi Agt, inviterede Kongen udi et Herberge, da han om Aftenen var træt af Jagten [Lyø, 6. maj 1223], og der tracterede ham saa vel, at han og alle hans Tienere blev gandske beskienkede. Da dette var skeet, lod Græven hemmeligen hendte sine Folk, som han havde posteret ikke langt derfra, hvilke brøde ind udi Kongens Kammer, da han laae udi sin beste Søvn, bunde Hænder og Fødder paa ham, saavelsom paa hans Søn Printz Waldemar, slæbde dem til et Skib, som var lagt ved [s. 198 til 199] Haanden, og dermed seilede til Meklenburg. Der steeg Græven med sine Fanger i Land, førte dem derfra til Sverin, og lod dem kaste udi et Taarn, hvor de sadde udi Bolt og Jern paa 3die Aar. Alle Mennesker forundrede sig over denne u=sædvanlige dristige Gierning. [...]

* Saa snart dette Rov og hæslige Forræderie blev spurt i Dannemark, tog Erke=Bisp Andreas af Lund tillige med de andre Biskoper og Rigets Raad sig denne Sag alvorligen an, og skikkede Bud til Keyser Frideric 2, begiærende hans Bistand til deres Konges Befrielse. Keyseren tog sig vel med Iver Sagen an, men forgiæves; thi Græven af Sverin forlangede, at Kongen skulde afstaae sin Rætt paa det Vendiske Rige og Nord=Albingien, hvilke Conditioner eftersom Kongen ikke vilde indgaae, blev han siddende i sit Fængsel.

* [Også pave Honorius III. og ærkebispem af Köln forsøger at få kongen fri, men forgæves; s. 199 til 200] Saasom nu hverken Pavens Truseler ey heller Keyserens og andre Førsters Mediation kunde gjøre nogen Virkning hos Græven af Sverin, maatte Kongen omsider, saasom han var kiæd af det langvarige Fængsel, beqvemme sig til at indgaae haarde Vilkor for sin Befrielse; ved Hertug Alberts af Saxen Un-

derhandling blev endeligen Sagen saaledes forliigt, at Dannemark skulde løse Kongen og hans Søn med 45000 Lødige Mark Sølv foruden adskillige andre store Foræringer, for hvilken Sum Kongen maatte sætte tvende af sine Sønner til Gisseler, og derforuden sværge, at han aldrig nogen Tiid skulde søge at hævne sit Fængsel. Illegemaade maatte han afstaae all sin Rætt paa Meklenburg, Holsten og Nord Albingien. Saaledes kom Kong Valdemar paa fri Fod og til sit Rige igjen, hvor han strax lod lægge en stor Skatt paa alle Indbyggere for at bringe til veye den accorderede Summa, hvormed de Kongelige Printzer og andre Gisler blev løsed.

* [s. 200 til 201] Medens Kongens Fængsel varede, bemægtigede Græv Adolph 4 af Skovenborg [Schauenburg] sig Holsteen, Sverd Ridderne indtog Estland, ja fast alle de Lande og Stæder, som Dannemark paa den Side havde erobret, fulde udi andres Hænder. Da lagdes ogsaa Grundvolden til de tvende Stæders Lybeks og Hamborgs Frihed, og det paa saadan maade. Lybekkerne, da de saae det Danske Riges Magt saaledes svækket, begyndte de at reyse Hovedet i Veyret, og derfor holdte an hos Keyser Frideric 2 om deres Frihed, hvortil Keyseren lod sig gandske finde villig, hvilket bestyrker mig i min ovenanførte Gising. Lybekkerne da de havde faaet Forsikring om Keyserens Bistand, rottede de sig sammen, og med List erobrede Citadellet, som Kongen havde anlagt, hvilket de lode nedbryde og Slots=Herren fængsle. Hvorpaa de gjorde Forbund med Kongens Fiender for at handhæves udi deres Frihed, hvilket ogsaa skeede, og blev Lybek siden een af de anseeligste Steder i Europa, og Hoved for de mægtige Hansee Stæder, hvormed videre siden.

Grev Adolf af Schauenburg

[s. 201 til 202; Valdemar forsøger at tilbageerobre områderne syd for Danmark, og det kommer til det blodige slag ved Bornhoved 1227, som han taber. Holberg

skriver i en note, at stedet også kaldes Born Beck eller rivulus Bornensis og ligger i nærheden af Segeberg; og han fortsætter så:] og var Græv Adolph af Holsten en Herre af 70 Aar [?] Generalissimus over den heele Krigs=Hær [dvs. Valdemars modstandere ...] Kong Valdemar mistede da sit eene Øye, og var nær falden udi Fiendens Hænder, hvis een af hans Tienere ikke havde kommet ham til Undsætning, og førdt ham paa sin Hæst til Kiel: Men, da Slaget stod paa det haardeste, begyndte de Dytterske Hielp=Tropper [i Valdemars hær] at afsondre sig fra de Danske efter det Løfte, de havde gjort Græv Adolph, og at anfælde dem [Valdemars hær] bag til, hvorudover de Allierede [Adolfs tropper] lætt finge Overhaand, og erholdte en fuldkommen Seyer.

* [s. 202 til 203; Valdemar forsøger sig igen i 1228, hvor han går ind i Holsten med en hær, men må retirere; Holberg fortsætter:] Endeligen udi det Aar 1229, da Kongen celebrerede sin Søns Waldemari 3 Bilager med den Portugisiske Prinsesse, og til samme Bilager lode sig indfinde mange fornemme Herrer, toges deraf Leilighed at arbeide paa Fred imellem Kongen og Græv Adolph, hvilken ogsaa blev sluttet saaledes, at Græv Adolph skulde beholde, foruden sit Grævskab Skovenborg [Schauenburg / Schauenburg] og andre Arve=Lande, ogsaa Holsten og Stormarn. [Valdemar blev således sat fra bestillingen i vest, dvs. Holsten, Lybæk, Hamborg m.m., men beholdt områder i Venden og Pommern; Holberg fortsætter:] Udi Lifland, Estland og Preudsen og Curland beholdt Kongen intet tilbage; thi disse Lande vare i hans Fængsel faldne i andres Hænder. Dog forbleve udi Geistlige Sager endda under Erke=Bispe=Stoelen af Lund Revel, Dorpt, Oesel og Churland. Da begyndte de Stæder Lybek, Hamborg, Straalsund og Rostok at lægge Grundvold til den Handel, som siden strakte sig over heele Europa ...

Fortsættes